

Slovenska romantika

Glavni predstavniki slovenske romantike so: Prešeren, Kopitar, Čop. Čop je zelo vplival na literaturo in je želel, da postane umetniško razvita in, da bi dobila končno obliko. Čopu je nasprotoval Kopitar, ker se je zelo ravnal po Vuku Karadžiču in je želel, da se v literaturo vnese ljudsko slovstvo in da naj slovenska literatura ne bi bila zrela za sodoben jezik. Kopitar je bil predvsem slovničar, Čop pa se je ukvarjal z literaturo. Kopitar je bil pomemben, saj je napisal prvo znanstveno slovnico v nemškem jeziku leta 1808. Kopitar je bil literarni teoretik in zgodovinar. Čop je objavljaj svoje prispevke v časopisu. Leta 1830 izide prvi zvezek Kranjske Čbelice, kjer je objavljaj svoje prispevke tudi Čop. Zadnji zvezek je izšel leta 1848. Izšlo je 5 zvezkov Kranjske Čbelice. V tem obdobju je bil pomemben tudi Smole, ki je zbiral ljudsko gradivo, kar je bilo značilno za romantiko.

Kopitar je bil prvi, ki je začel opozarjati na problematičen črkopis. Takrat sta se pojavila Metelko in Danko, ki sta oba ustvarila svoja črkopisa, metelčico in dančico. Metelčici sta nasprotovala Prešeren in Čop, Kopitar pa je zelo skritiziral Kranjsko Čbelico, ker so bile pesmi umetne in je želel, da bi šla literatura bolj v ljudske vode. Leta 1845 se uveljavi pisava gajica.

Znani romantiki:

- Urban Jamnik → tudi sentimentalist
- Jovan Vesel – Koseski → izmišljaj si je nove besede, zapletene strukture
- Miha Kastelic → urednik Kranjske Čbelice, 5 zvezkov, zavzemal se je, da se v slovenščini pišejo klasične pesniške oblike, bil je somišljenik Prešerna in Čopa
- Stanko Vraz → zbiralec ljudskih pesmi, pripadnik gibanja ilirizma – želeli so, da bi se južnoslovanski jeziki združili in da bi nastal en sam jezik
- Jernej Kopitar → prva znanstvena slovnica v nemščini
- Matija Čop
- Janez Cigler → napisal je prvo slovensko povest Sreča v nesreči leta 1836
- Josipina Turnograjska → prva slovenska pisateljica
- Anton Martin Slomšek → Blaže in Nežica v nedeljski šoli, zavzemal se je za uvedbo slovenščine v šolah

France Prešeren

France je bil edini pravi romantik, saj je napisal prvo slovensko romantično pesem Slovo od mladosti. V Slovesu od mladosti se je poslavljaj od mladosti pri 30 letih, torej leta 1830, in ta letnica je pomenila prelomnico v njegovem življenju. Prešeren je začel pesniti leta 1824, torej od leta 1824-1830 imenujemo Prešernovo zgodnje (mladostno) pesniško obdobje. Te pesmi imajo še velik vpliv razsvetljenstva in predromatike. V zgodnjem Prešernovem obdobju so nastale pesmi: Povodni mož, Dekletom, Zvezgogledam, Učenec, Hčere svet. V zgodnje obdobju je prevedel nemško pesem Bürgerja, in sicer pesem Lenora. To je prva slovenska umetna balada.

Drugo obdobje Prešernovega življenja se začne okoli leta 1830. To drugo obdobje se imenuje zrelo pesniško obdobje. Takrat je pisal pesmi, ki so se oblikovno zgledovale po antiki, orientalskih književnostih. Renesančnih oblikah, tudi srednjeveških. Iz tega obdobja so najbolj znane pesmi: Slovo od mladosti, Glosa, Sonetni venec, Krst pri Savici, Gazele. V tem obdobju je bil najbolj povezan z Matijem Čopom. Prešeren je intenzivno sodeloval tudi s Korytkom, Kastelicem, Smoletom. Tretje obdobje se začne po letu 1840. Takrat Prešeren neha pesniti. Živel je v Kranju, tam delal v odvetniški pisarni. To obdobje traja do njegove smrti. V tem obdobju je začel ustvarjati preprostejše oblikovne pesmi. Zgledoval se je po ljudskem slovstvu. Poezije so izšle leta 1847. S tem naslovom je želel opozoriti na prepričanje, da narod tudi s svojo pezijjo dobi svojo narodno identiteto, in sicer s pezijjo, ki ni samo politična in zabavna, pač pa tudi lepa, mora imeti izraženo estetsko funkcijo. Prešeren je bil zagovornik klasične literature. To pomeni, da klasična dela uspejo doseči ravnovesje, uravnoteženost vsebine in oblike.

Prešeren je največji slovenski pesnik, ker je bil prvi, ki je dokazal, da se lahko tudi v slovenskem jeziku pesnijo zapletene pesmi.

Na Prešerna sta zelo vplivala Byron in Puškin, prav tako pa tudi brata Schlegel iz nemške romantike. Brata Schlegel sta izdala knjigo o ljudskem slovstvu.

Slovo od mladosti

Pesem je izšla leta 1830, in sicer prvič v prvem zvezku Kranjske Čbelice.

Prešeren izrazito dvojno sprejema mladost. Zdi se mu lepa, obenem pa tudi ne tako lepa. Temna zarja – oksimoron; logičen nesmisel. Temeljna metafora, s katero Prešeren označi svojo mladost.

Prešeren je uporabil veliko metafor za mladost. To je bilo zelo značilno za romantiko. Prešernova posebnost je dvojno dojetje mladosti, ki je zanj hkrati srečno in mračno življensko obdobje.

Tema: bivanjska tema

Motivi:

- tožba po minuli mladosti (upanje, ki ga je čutil v mladosti)
- kritiziranje obstoječega stanja v družbi, razočaranje nad življenjem, kar je posledica razdvojenosti med stvarnostjo in idealom – svetobolje.

Vsebinska analiza po kiticah:

1. kitica

Pesniku se zdi, da je mladost hitro minila. V mladosti ni čutil veselja, radosti. Še tisko, kar je bilo lepo je hitro minilo. Le redko je upal na najboljše. Obenem je doživel slabosti, nesrečo, kot tudi jezo. V mladosti je bil srečen, vendar pa je bila mladost tudi mračna.

Metafore:

- rodile ve ste meni svetja malo (v mladosti ni čutil sreče, veselja, radosti)
- se tega rožce so se koj usule (še tisto kar je bilo lepo, je kmalu minilo)
- le redko upa sonce je sijalo (redko je upal na najboljše)
- viharjev jeze so pogosto rjule (slabost, nesreča, obenem jeza)
- temna zarja (sreča, vendar tudi temna, mračna mladost)
- srce bridko (okrasni pridevek)
- bog je obvarji (vzklik, nagovor)
- mladost! (vzklik)
- mladost! ... Bog te obvarji! (personifikacija; nagovarja mladost)
- mladosti leta! ... minule ... cvetja malo (nagovor)

2. kitica

Pesnik je zelo zgodaj spoznal kakšen je svet v resnici in kakšno je življenje. Vrednote v tem svetu nimajo pravega pomena in mesta. Lahko spoznamo pesnikovo razočaranje, vzrok tega pa so propadle vrednote.

Metafore:

- okusil zgodaj sem tvoj sad, spoznanje! (že zgodaj je spoznal resničen svet)
- veselja dokaj strup njegov je umoril (vse kar je bilo lepega je minilo)
- zbežale ste, ko se je dan zazoril (sanje so hitro izginile, zbežale)
- modrost, pravičnost, učenost, device, brez dot žalvati videl sem samice (teko tudi vrednot ni)
- da vest čisto... se je zagovoril (svet ne ceni vrednot in da nič dobrega ni cenjenega)

3. kitica

Na svetu so pomembne samo materialne dobrine. Čeprav si tako zelo prizadevaš, da bi ti uspelo, se to ne bo zgodilo. Ta del pesmi je izrazito pesimističen. Komur je sreča obrnila hrbet v mladosti, nima možnosti, da bi jo kdaj dobil. Razlog je tudi v tem, da so bolj cenjene materialne dobrine kot vrednote.

Metafore:

- sem videl, de svoj čoln po sapi sreče (kakor čoln ne dobi sreče, ker ga veter vedno stran obrača, tako tudi človek ne dobi sreče)
- kogar v zibeli vid'la je beračica (sreča je videla revnega že v mladosti)
- de le petica da ime sloveče (le če imaš denar nekaj veljaš)

4. kitica

V mladosti človek lažje prebrodi, preboli stiske. Ustvarja si iluzije, sanjari, je vesel, neobremenjen.

Metafore:

- je srcu rane vsekalo krvave, gradove svitle zida si v oblake, zelene trate stavi si v puščave, povsod vesele lučice prižiga (veselje, sanjarjenje, preobremenjenost)

5. kitica

Pesnik pravi, da bo mladost pogrešal. Ta kitica je dvodelna:

1. del se nanaša na mladost
2. del pa na zrelost (dokler, de smo brez dna polnili sode)

Metafore:

- de smo brez dna polnili sode (hčere boga Danaja so zaradi umora v podzemlju polnile sode brez dna) – vse je brez smisla, pravi da mladost ne opazi teh grozot sveta in zato jo pogreša in bi se rad vrnil nazaj

Kitica je stanca ali oktava (8-vrstična kitica). Rima je:

a, b, a, b, a, b, c, c (prestopna in zaporedna)

Tako kot pri drugačni rimi (na koncu je c,c) je tudi na vsebinski ravni razlika, in sicer sta zadnja dva verza povzetek kitice. Verz je jambski enajsterec. Pesem je elegija – žalostinka; to izhaja iz grške literature. Elegija je vsaka pesem, ki ima otožno, žalostno vsebino.

Nagovori:

- 1. in 2. verz 1. kitice, zadnja dva verza 1. kitice
- 1. verz 2. kitice
- zadnja dva verza zadnje kitice

Pesem ima veliko nagovorov, ki so tudi posebitev ali personifikacija (nagovarja mladost); vzklikov.

Primerjava med Prešernom in Byronom: Tako Prešernovo Slovo od mladosti, kot Byronovo Romanje Grofiča Harolda ima po 8 verzov v vsaki kitici. Kitica je oktava ali stanca, ki je sestavljena iz jamskih enajsterc. Rima je pri obeh pesmih v originalu a, b, a, b, a, b, c, c (prestopna, zaporedna). Obe pesmi sta romantični pesmi. V obeh pesmih se pojavlja motiv slovesa. Vsebinsko je Byronova pesem bolj črnogleda in pesimistična kot Prešernova. Byron govori večinoma o svetu, medtem ko se Prešeren bolj kot na svet osredotoča nase. Pri Prešernu se razmerje do življenja spreminja od upanje prek brezupa do resignacije. Byron v nasprotju s Prešernom pusti, da je motiv upanja še vedno zelo izrazit.

Hčere svet

Hčere svet je iz Prešernovega mladostnega obdobja. Pesem govori o hčeri in nekem nasvetu. Prešeren se je v mladostnem obdobju zgledoval po Anakreonu, saj je ljubezen lahko, neobvezujoča, netragična. V tej pesmi se opazi vplive anakreontike. V pesmi ni veliko metafor. Ni izpovedna pesem. Anakreon – grški pesnik.

Odgovori:

1. Družinsko razmerje je oče-hči. Oče je zelo zavezniški do svoje hčere. Želi opozoriti hči, da tako ravnanje ni primerno. Hči je odločna, uporniška, predrzna, svojeglava, kar je nenavadno za romantiko.
2. Prvič se pojavi kot oča stari, stari oča, sivi mož, drugič pa kot stari oča, oča ljubi, ljubi oča, modri oča. Prvič pesnik označi očeta kot starega in modrega, drugič pa ga hči nagovarja, se mu želi prikupiti, prilizniti, ga tudi prepričati.
3. Oznaka očeta: oče je kot starejši mož moder, bolj izkušen, zaščitniški, svojo hči ima rad, misli da je premeten. Oznaka hčere: hči je odločna, uporniška, predana, svojeglava, pametna, očetu pove svoje mnenje.

Pesem ni romantična v tem, da se hči upre očetu, saj to pove na zelo lahkoten način in ne naredi nič glede tega.

Pesem hčere svet ni romantična pesem. Nastala je leta **1828**. V smislu metaforike je pesem z razsvetljenskimi prvini. Pesem je romanca. To je srednjeveška pesniška oblika in je pripovedna. Hčere svet je prva slovenska umetna romanca. Romantika je zelo rada pisala romance. Oblika romance v pesmi Hčere svet približa Prešerna kasnejšemu romantičnemu stvarjanju.

Romanca je pesniška oblika, ki je epska, vendar pa ime tudi lirske prvine. Izhaja iz srednjega veka. V srednjem veku so bile to ljudske pesmi. Ne konča se tragično in je bolj vedre in vesele narave kot balada. Poznamo različne vrste romanc: zgodovinske, junaške, ljubezenske, socialne, satirične...

Stil: Jezik je preprost. Vsak ima Vsak drugi verz ima moško asonanco (dva zloga v besedah). 1. kitica: noč-zor, 2. kitica: mož-rekoč, bo-boš, krog-bo. Verzi so kratki in imajo 8 ali 7 zlogov. Stopica je trohej (- U).

Motivi:

- odnos med očetom in hčerjo
- zaščitniški oče
- verovanje (ko ženin prihaja k hčeri pod okno)
- odločnost, upornost hčere

Sonetje nesreče

Gre za sonetni cikel, ki obsega 6 sonetov. Sonetje nesreče so izšli v četrtem zvezku Kranjske Čbelice. 1. sonet: vrba. Sonete v sonetnem ciklu povezuje smrt, resignacija, vdanost v usodo.

1. sonet

Prvi kvartini napovesta temo, tercini pa sklep. Tema v prvih dveh kiticah (kvartinah) je tujstvo. Tercetni del izraža izgubo domačnosti. Vrba je prisposoba za varnost, domačnost, kraj kjer je bil srečen. Tema Prešernovih Sonetov nesreče je bivanjska. 1. sonet se začne z besedami O vrba... in je sonet domotožja. Dvodelnost soneta lahko razložimo tako, da je v prvem delu izraženo tujstvo lirskega subjekta, v drugem pa izgubljena domačnost. Vrba je metonimija za srečo,

2. sonet

Prvi dve kitici govorita popotniku, ki se mu nekaj zgodi, drugi del pa o mladeniču. Popotnik je v Afriki in prosi luno, da mu pokaže svet. In ko se luna zasveti vidi same grozote.

1. del lahko razumemo kot alegorijo, saj opiše s konkretnimi primeri iz narave čustveno stanje lirskega subjekta. V tem smislu spominja na Dantejevo Božansko komedijo. V tem sonetu se lahko zelo dobro vidi dvojnost. Temeljno razpoloženje tega soneta je razočaranje. To je sonet razočaranja. Govori o popotniku, ko zaide v puščavo. Hrepeni po luči, ki bi mu pokazala pot. Ko luna zasveti vidi same grozote. Drugi del pa govori o tem, da bi bilo boljše, če si ne bi tega želel in ne bi zapustil doma. Lirski subjekt se izpoveduje skozi trejo osebo.

Sonet je sestavljen iz dveh kvartin in dveh tercina. Stopica je jambski enajsterec ali laški enajsterec. V kvartetnem delu je rima prestopna, v tercetnem pa verižna. Sonet je nastal v renesansi.

Prešernovi sonetje so italijanski sonetje, ki so predvsem značilni za italijansko renesanso.

3. sonet

Kvartetni del govori o hrastu, ki je padel in počasi umira. Nekaj življenja je še v njem. V tercetnem delu pa je hrast prisposoba za življenje lirskega subjekta. Na lirski subjekt vpliva sovražna sreča. To je sreča, ki ga ne mara.

sovražna sreča – oksimoron, logičen nesmisel

Pesnik s sovražno srečo označi svojo usodo.

V drugem delu govori o sebi, pravi da nima možnosti, da preživi, in na koncu umre, mu ne uspe. Govori tudi o smrti. Primerja jo z brljenjem sveče (še vedno sveti, vendar pa počasi ugaša), tako bo tudi v pesniku ugasnilo življenje. Torej se v pesmi že pojavi motiv smrti.

Kvartetni del je metaforična podoba hrasta, ki ga je podrl veter in zdaj počasi umira. Ta podoba parabolično (prilika) prikazuje bivanjsko stanje lirskega subjekta, ki je prav tako obsojen na počasno umiranje.

Tretji sonet je sonet poraženosti. Lirski subjekt se bojuje proti sovražni sreči, vendar ga ta premaga, porazi.

Sonetje nesreče so bili objavljeni leta 1834 v Kranjski Čbelici. Pisal jih je že dve leti prej. Takrat je bil Prešeren v osebni krizi.

4. sonet

Pesnik pravi, da je nesrečen, da se je sreči zameril (»Komur je sreče dar bila klofuta,). Kjerkoli hodi naleti na težave, probleme. Nikakor mu ne uspe, da bi mu šlo dobro, da bi bil srečen. Šele, ko bo umrl, se bo vse to končalo. To je sonet vdanosti v usodo.

5. sonet

Peti sonet je sonet smrti. Motiv smrti se prvič pojavi v tretjem sonetu, ki se le še stopnjuje.

6. sonet

Šesti sonet je sonet resignacije.

Anton Martin Slomšek je pomemben kot borec za uvedbo slovenskega jezika v šolah in cerkvah.

Sonetni venec

Sonetni venec je zaokrožena, prepletana celota. Ima posvetilo, ki je namenjeno Primicovi Juliji. Sonetov je 14 (14 + magistale). Vsak sonetni venec ima posvetilo. Posvetilo najdemo iz prve črke vsakega soneta. To imenujemo akrostih, ki je besedna igra, pri katerih dobimo sporočilo, posvetilo ali kakšno misel iz prvih črk zaporednih verzov. V Prešernovem primeru Sonetnega verza pa tudi iz prvih črk posameznih sonetov. Akrostih ni nujno prisoten pri vseh sonetnih vencih.

Sonetni venec kot pesniška oblika vsebuje 14 sonetov. Izvira iz italijanske renesanse. Znotraj te renesanse pa je imel posebno vrsto sienski sonetni venec. Njegova značilnost je, da ima še 15. sonet imenovan magistrale. Beseda magistrale izvira iz latinščine, prevajamo tudi mojstrski sonet.

Prešernov sonetni venec ima posebno mesto tudi znotraj svetovne literature zaradi oblikovne dovršenosti (magistrale, akrostih) in vsebinske dovršenosti.

1. in 2. sonet

Zadnji verz zadnjega soneta se ponovi kot prvi verz naslednjega soneta in potem še enkrat v magistralah. Zadnji verz zadnjega soneta je prvi verz v magistralah.

Tema (Sonetnega venca): izhodiščna tema – ljubezen (vse misli zvirajo z ljubezni ene, glasil se 'z njenega... ran mojih... tvoje hvale); tema pesniške umetnosti (v prvem sonetu je Julija prevzeta) razlaga obliko sonetnega venca.

Teme, ki se na splošno pojavljajo pri Prešernu so: ljubezenska, bivanjska, domovinska, tema pesniške umetnosti.

Tema 1. soneta: pesniška umetnost

Tema 2. soneta: ljubezen

3. sonet

Tema: ljubezen, ki je neuslišana

mokrocveteče rožce poezije (poezije, ki cvetijo, vendar so zalite s solzami in so žalostne)

V 1. kitici pove Prešeren, da ima prav tako izbranko, do katere pa ne more izraziti ljubezni. V 2. kitici izvemo, da je pesnik dolgo časa skrival ljubezen. Tisto kar ni mogel izpovedati Juliji Primic, je izpovedal skozi pesmi.

Pesnik ne more pogasiti ljubezni, ker je močna. Izbranka mu ne daje nobenega upanja, pove pa tudi, da ga skrbi, da bo izbranko razžalil, če ji bo kaj izpovedal, torej čuti do nje neko spoštovanje.

Teme si sledijo po vrsti:

1. ljubezenska
2. domovinska
3. pesniška
4. bivanjska (samo v povezavi z ostalimi temami)

4. sonet

Pesmi so žalostne zaradi neuslišane ljubezni. Prvič izpove to žalostno ljubezen v zadnjem verzu prve kitice (...kjer sije zdej ljubezen elegije...).

Pesnik povsod hodi in si želi uzreti ljubjeno osebo (2. in 3. kitica). Zaradi tega se umika v samoto, kjer to ljubezen objokuje in jo izraža skozi pesmi.

Prešeren je renesančno igrovost preoblikoval v veliko bolj resne romantične teme.

5. sonet

Tema: bivanjska

Pesnikove pesmi so žalostne, ker je tudi pesnik nesrečen. So sad neuresničene ljubezni, zato ker pesnik tako ne more biti srečen.

6. sonet

Teme: domovinska, pesniška, ljubezenska

Pesmi so pogrešale blage sapice, torej so pogrešale upanje, ki bi mu ga dala njegova izbranka. V 2. kitici je tema domovinska. Tu je kritičen do slovenskega naroda, saj naj bi slovenska dekleta zaničevala pesmi v slovenščini, saj jih je veliko govorilo nemško.

Parnas je bilo pogorje v Grčiji kamor so hodili pesniki po navdih. Parnas ponazarja slovenski Parnos, kamor so slovenski pesniki hodili po navdih.

V tercetnem delu pove, da so bile slovenske pesmi zapuščene, poleg tega pa teh slovenskih pesmi ni bilo veliko. Do tedaj je pisal »vredne pesmi« le Vodnik.

Slovenske pesmi so bile redke, odrinjene stran zaradi nemškega jezika. V tercetnem delu je veliko metafor.

7. sonet

Vrh sonetnega venca predstavljajo 7., 8. in 9. sonet.

Tem: domovinska in pesniška

Tem poveže Orfej. Orfeja vpelje zato, ker išče nekoga, ki bo narod odrešil. Prešeren je verjel v orfejsko moč pesništva. To je romantična misel, ki pomeni, da lahko pesništvo odreši narod. To je bilo v romantiki zelo pogosto.

7. sonet je eden od vrhov sonetnega venca.

Prešeren vidi svoje poslanstvo kot orfejsko poslanstvo, saj se vidi kot človeka, ki bi združil Slovence.

8. sonet

Tema: domovinska, povezana s pesniško

Govori o slovenski zgodovini, ki je bila težka in o slovenskem narodu, ki ni bil samostojen. Prva zgodovinska oseba, ki je omenjena je Samo. To je bila Samova plemenska zveza in to je bila svetla točka v zgodovini slovenstva. Potem so Slovenci prišli pod Franke, ki jim je vladal Pipin Mali.

Odkar ni več Sama so slovenske pokrajine pod trdo roko in se jim ne obeta nič dobrega. Slovenski narod je zdaj podložen Pipinu, frankovskemu kralju. Od takrat naprej poznajo Slovenci le krvave boje s Turki. Minili so čari sreče in slave, nihče več ne poje s sladkim glasom.

»...viharjov jeznih mrzle domačije...« - boji, nesreče, nesvoboda, težke okoliščine. Take so postale slovenske domačije odkar ni Sama. Podjarmili so jih Franki, bili so upori proti fevdalcem, zadnji poskusi, da bi se osvobodili, krvavi boji s Turki.

V 2. kitici Prešeren našteva vse nesreče, ki so doletele narod. Ker narod nima junaške zgodovine, ne more imeti junaških pesmi, močne literature. Pesmi so bile žalostne.

»... kar raste rož na mladem nam Parnati...« - slovenska poezije na slovenskem mladem prostoru, še pesmi, ki so nastale, so nastale iz žalosti, nesreče.

9. sonet

Teme po kiticah:

1. domovinska, pesniška, ljubezenska
2. domovinska, bivanjska, ljubezenska
3. pesniška, ljubezenska
4. domovinska

3. kitica: pesnik pravi, da bi s pesmimi Juliji lahko ustvaril dobre pesmi.

4. kitica: želi, da bi se začeli za Slovence srečni časi, da bi on kot Orfej zbudil slovensko pesništvo. Povzetek 7., 8. in 9. soneta: Želi si, da bi iz ljubezni do Julije nastale pesmi, ki bi pomagale slovenskemu pesništvu in da bi narod postal samostojen, srečen in tudi, da bi končno nastale dobre pesmi.

10. sonet

Dvodelnost soneta:

V kvartinah uporabi podobo iz narave, govori o spomladanski rožici, ki jo sonce prebudi, potem pa pride slabo vreme in rožica umre, ker se je prezgodaj prebudila. Pesnik je tak kot rožica. On je videl Julijine poglede in mislil je, da mu je naklonjena, potem pa so prišli slabi časi in zavedel se je, da to ni bilo res. Tudi njegova ljubezen in upanje sta se prehitro zbudila.

Tema: ljubezenska

11. sonet

Pojavi se mitološki junak Orest, in sicer zato, ker je Prešeren z ljubeznijo do Julije izgubil svoj notranji mir. Orest ga je pridobil nazaj z Efigenijo, enako pa verjame Prešeren, da bi mu Julija z uslišano ljubeznijo vrnila notranji mir.

Prešernove pesmi so žalostne, ker je tudi njegova ljubezen žalostna. Prešeren ne izrazi upanja, da bo kdaj boljše, saj so sanje zbežale.

Erinije: boginje maščevanja

12. sonet

Pesnik spet poda neko primerjavo, če presadiš cvetlice, jih gojiš z ljubeznijo in lepo skrbiš zanje, tudi lepo cvetijo. Če bi bila Julija Prešernu naklonjena, bi postale pesmi boljše in tudi bolj vesele.

13. sonet

Razpoloženje v tej pesmi je optimistično.

Če bi Julija pesniku namenila naklonjenost, bi se prenehale skrbi, zacelile bi se srčne rane, bil bi bolj vesel, upal bi spet, zopet bi govoril veselo, sladko, srce bi mu oživelo in pisal bi poezijo, ki bi bila bolj vesela.

... na novo bo srce spet... cvet bolj veselo – to je podobno kot pri Puškinu. Prešeren bi imel torej lepše in bolj veselo življenje, če bi mu bila Julija naklonjena.

14. sonet

14. sonet napoveduje lepe čase, k jih ponazori s pomladjo, ki pride za zimo. Pomlad je vesela, srečna.

... o vem... mi srce trepeče – kljub novemu upanju Prešerna skrbi, da bodo pesmi Juliji nadležne. Pove, da so pesmi oz Sonetnega venca napisane z ljubeznijo.

Magistrale

V 1. kitici Prešeren razloži namen pesnitve, v 2. in 3. kitici govori o tem, kako so ljudje nenaklonjeni poeziji. Zadnja kitica govori o tem, da če bi se Julija uslišala pesnikove ljubezni, bi bile pesmi bolj vesele. Magistrale so mojstrski sonet.

Odgovori:

2. To pomeni, da se zadnji verz vsake kitice ponovi v prvem verzu naslednje kitice, poleg tega pa še enkrat v Magistralah.

4. Glavne teme v sonetnem vencu so: ljubezenska, domovinska, pesniška, bivanjska.

5. 1. sonet: /

3. sonet: Leonora, tako kakor je nek drug pesnik pel pesmi Leonori, tako je tudi Prešeren pel pesmi Primičevi Juliji.

6. sonet: Parnas, pogorje v Grčiji, kamor so hodili pesniki po navdih.

7. sonet: Orfej, kakor je imel Orfej moč, da odreši svet in reši vse probleme, tako tudi Prešeren meni, da tudi slovenski narod potrebuje nekoga takega.

8. sonet: Samo, ko je še obstajala Samova plemenska zveza, so bile boljše življenjske razmere; Pipinov jarem, takrat so bili slovenski pod frankovskim vladarjem Pipinom Malim; Vitovec, bil je poveljnik zadnje celjske kneginje Katarine.

11. sonet: Erinije, boginje maščevanja; Orest, Diana, Orest je s pomočjo boginje Diane pridobil svoj notranji mir, tako si tudi Prešeren želi pridobiti svoj notranji mir s tem, da bi ga Julija uslišala.

S primerjavami z mitološkimi osebnostmi je Prešeren lažje izrazil svoja čustva, misli. Lažje je povedal, kaj si misli in kakšna so njegova stališča.

6. Odkar ni več Sama so slovenske pokrajine pod trdo roko in se jim ne obeta nič dobrega. Slovenski narod je zdaj podložen Pipinu, frankovskemu kralju in tudi samim Frankom. Takrat se odvijajo sami upori, krvavi boji s Turki. Potekajo zadnji poskusi za osvoboditev. Minili so časi sreče in slave. Še pesmi, ki so nastale na mladem slovenskem prostoru, so nastale iz žalosti in sreče.

7. Besedna zveza »mladi Parnas« pomeni slovenski Parnas, torej kraj, kamor so slovenski pesniki hodili po navdih.

9. Pesmi izvirajo iz srca. Metafora, ki izraža to bistvo je: ...mokrocveteče rož'ce poezije.

Ideje sonetnega venca:

Julijina ljubezen in naklonjenost bi lahko pesniku pregnala bivanjsko tesnobo in brezup. Njegova ustvarjalnost bi takrat polno zaživela v veliki poeziji, ki bo obogatila in osmislila tudi narodov obstoj.

Ljubezen do Julije postaja odrešujoča moč, ki jo Prešeren poveže s podobami iz zgodovinskega in mitološkega sveta, zlasti z Orestovim in Orfejevim motom.

Oziroma:

Kakor Julija ne ljubi Prešerna, tako tudi slovenski narod ne mara svoje identitete in jezika. Če bi ga Julija ljubila, bi pisal bolj vesele pesmi. Potrebujemo nekoga, ki bo odrešil slovenski narod. To bi lahko bil Prešeren, če bi ga Julija ljubila in takrat bi tudi on pisal boljše in bolj vesele pesmi.

Pevcu

Pesem Pevcu velja za eno najpomembnejših Prešernovih lirskih besedil. Je sklepno delo njegovega »prometejevskega obdobja« (1834-1839) in ključ do temeljev njegove poetike. Prvotni naslov besedila je bil »Osrčenje«. Sodi med pesmi z bivanjsko in poetološko temo.

Zunanja zgradba je zelo umetelna, strogo urejena in simetrična. Število verzov se v posamezni kitici povečuje od prve z dvema verzoma, do tretje s štirimi verzi, in se nato zmanjšuje do zadnje z dvema verzoma.

Krst pri Savici

V knjižni izdaji je bila pesnitev objavljena leta 1836. Ob Byronovih vplivih so prepoznavni tudi vplivi iz klasične literature, zlasti nekateri motivi in oblikovne značilnosti Dantejeve Božanske komedije.

Pesnitev vsebuje tako lirske kot epske prvine.

Uvod → predvsem epski del, napisan v 26 tercinah

Krst → napisan v 53 stancah, med epske prvine se vrivajo lirske, z dialogom pa so poudarjene tudi dramske značilnosti

Deli Krsta pri Savici:

- **Matiju Čopu** → uvodni sonet, v njem pojasnjuje okoliščine in tematiko pesnitve, pesem se začne z nagovorom manom, nadaljuje z željo, da bi bila prijateljova smrt blaga kot spanje, v smrti vidi pomiritev za Črtomirja in zase.
- **Uvod** → dramatična zgodba o Črtomirju in njegovi duhovni spremembi od notranje trdnega in enovitega junaka, ki se bojuje za svobodo naroda, do razdvojene in dvomeče osebnosti. Snov Uvoda je zgodovinska, čas pokristjanjevanja v 8. stol. Črtomir je v boju poražen.
- **Krst** → snov je osebna, intimna, saj se dotakne najglobljih posameznikovih dvomov. Črtomir tu pokaže svojo osebno stisko, tudi v ljubezni do Bogomile.

Nezakonska mati

Mati kljub socialni stiski najde na koncu nek izhod, Najde ga v ljubezni do otroka. Jezik je preprost, ni metafor, več je jasno izraženih misli. Spominja na ljudsko slovstvo. Pesem je bila prvič objavljena v Poezijah leta 1847. Prešeren jo je napisal v poznem pesniškem obdobju. Ta izpovedovalka bi lahko bila Ana Jelovškova, s katero je imel 3 nezakonske otroke.

Lirski subjekt je nezakonska mati. V tej pesmi lirski subjekt ni identičen z avtorjem. Pesem, kjer ni take identitete imenujemo vložna pesem ali vložnica. To je pesniška oblika, v kateri lirski subjekt ni identičen z avtorjem, ampak prevzame vlogo kake splošne, tipične ali individualne osebe.

Snov: izkušnja z Ano Jelovškovo

Tema: ljubezen nezakonske matere do otroka

Motivi:

- odnos družbe do nezakonskega otroka (2. kitica); obsojanje, sram
- nezakonski otrok
- nezakonska mati; izpoveduje se preko nagovarjanja z vprašani otrok, mati dobi odgovor na vprašanje, in sicer, da je bilo otroka vredno roditi, saj ga bo vedno ljubila
- pobeg očeta (očeta je sram)

Stil:

- retorična vprašanja
- anafora (na začetku verzov)
- ponavljanje (dete ljubo, dete lepo) → paralelizem členov
- okrasni pridevki (mladi deklici, vesele dni...)
- prva dva verza 1. kitice se ponovita kot prva dva verza 4. kitice
- zadnja dva verza v 4. kitici se ponovita v zadnji kitici, vendar ne identično
- v zadnji kitici lahko zaznamo stopnjevanje (vedno bom srčno ljubila te)

2. in 3. kitica izražata odnos družbe in družine do nezakonskega otroka in nezakonske matere. Druge kitice govorijo o ljubezni matere do otroka.

Pesem je romantična v tem, da mati ne sovraži otroka in ga ljubi, čeprav je veliko pretrpela. Romantično je tudi to, da je družba kritična, mati pa najde mir v sebi.

Prvine ljudskega sloga:

- možnost, da jo uglasbimo
- jezik je preprost, stvaren
- ni metaforike, če pa je, je preprosta
- okrasni pridevki
- paralelizem členov
- ponavljanje
- inverzija
- štirivrstične kitice

Bivanjski položaj matere:

Družina se je nezakonske matere sramovala, njen fant je zbežal in tudi družba se ji posmehuje, sramuje, jo obsoja. Taka mater je izobčena, izolirana od družbe.

4. Besedilo obvladuje naslednja govorna figura: nagovor. Tako so bolj poudarjena čustva in bralec se lažje vživi v to.

6. Hčere svet – hči je tam prikazana kot uporniško, odločno in svojeglavo dekle.

Krst pri Savici – Bogomila zelo ljubi Črtomirja, vede se zaupljivo, naivno, je požrtvovalna

Povodni mož – Urška je prevzetna

Sonetni venec – Julija Prešerna ne ljubi, ne kaže mu naklonjenosti

Nezakonska mati – ženska je veliko prestala, svet jo obsoja, ona pa še vedno ljubi svojega otroka in ji ni žal, da mu je podarila življenje

Zdravljica

Zdravljica je angažirana. Pesnik jo je napisal leta 1844, izšla pa je leta 1848.

Zdravljica je družabna napitnica s politično vsebino, saj ideje francoske revolucije – o enakosti, svobodi, bratstvu – prenaša na slovenska tla in poziva k slovenski narodni svobodi. Posebno vrednost Zdravljici dajeta osebni ton in Prešernova pozornost, ki je namenjena povsem osebnim vrednotam – dobri volji, veselju, lepoti, prijateljstvu.

Zanimiva je tudi po oblikovni strani. Oblika spominja na vinski kelih. Tako urejeni pesmi rečemo likovna pesem.

Neiztrohnjeno srce

Pesem neiztrohnjeno srce je balada, ker ima žalostno, temačno vsebino. Delujejo tudi nadnaravne sile, ker srce ne zgine.

Kopali so grob, da bi noter položili truplo. Noter je bil mladenič, ki je bil lep, srce mu ni strohnelo. Najprej so mislili, da je svetnik. Potem so prebrali na nagrobniku, da je bil ta mladenič pesnik. Umril je zaradi neuslišane ljubezni. Pesmi ni izpel, ampak so ostale neizpete v njegovem srcu. Srce so pustili zunaj in se je pomirilo, našlo mir.

1. V pesmi ustvarja baladno ozračje motiv grozljive fantastike (smrt, pokopališče). To pomeni, da pesniku srce ni zgnilo, ker je imelo v sebi neizpete pesmi. Navezuje se na poetološko temo. Pesnik ni izpel pesmi, zato njegovo srce ni moglo strohneti.

2. Nibelunška kitica:

Rima je zaporedna. Stopica je jamb. Verz je jambski trinajsterec. Po sedmem zlogu nastopi pavza ali cenzura (v heksametru ni točno določena pavza). Pesem je razdeljena na 11 kitic.

3. Neiztrohnjeno srce je pripoved o skrivnostnem mrtvecu, ki mu srce v zemlji ni moglo strohneti. Kopači so bili presenečeni, ko so videli lepega mladeniča, potem pa je ta izginil in ostalo je samo še njegovo srce. Najprej so mislili, da je bil svetnik. Nato so odstranili mah s kamna in pisalo je, da je bil

mladenič pesnik. Umrl je zaradi nesrečne ljubezni. Ker pesnik svojih pesmi in sanj, ki mu jih je vdihnila narava ni mogel izpeti, njegovo srce ni moglo strohnети. Šele ko so srce postavili v naravo in je našlo stik z naravo, je lahko strohnelo. Pesnik je lahko končno našel svoj mit. Narava in kozmos dajeta pesniku navdih.

Prekop

Gre za balado, ker ima melanholično ozračje in deluje nadnaravne sile. Tak naslov ima, ker ostali mrtveci niso želeli, da mladi pesnik kot človek, ki je naredil samomor, ne bi smel biti pokopan v sveti posvečeni zemlji. Ker je bil pesnik miroljuben, je prosil duhovnika za prekop.

Motivi pri Prekopu in Neiztrohnjenemu srcu:

- mrlič je pesnik
- oba sta umrla zaradi nesrečne ljubezni

Pri Prekopu se ne pojavi motiv srca, ki ni strohnelo.

Vsebina:

Duhovnik je bil na svatbi, kjer sta se poročila Severa, ženska, ki jo je mladi pesnik ljubil, in njen izbranec. Pesnik se je ubil zaradi neuslišane ljubezni. Duhovnik je šel nato na pokopališče, kjer je slišal prepir med mrtveci. Ostali mrtveci so kregali pesnikam ker je bil pokopan v posvečeni zemlji, čeprav je storil samomor. Ker je bil pesnik miroljuben, je prosil duhovnika, da ga prekoplje.